

CHÍNH TRỊ – KINH TẾ – XÃ HỘI**TRUNG QUỐC XÂY DỰNG TOÀN DIỆN XÃ HỘI KHÁ GIÀ:
QUAN ĐIỂM, GIẢI PHÁP VÀ THỰC TRẠNG**

 PGS.TS PHÙNG THỊ HUỆ
 Viện Nghiên cứu Trung Quốc

Đại hội XVI Đảng Cộng sản Trung Quốc (11-2002) khẳng định mục tiêu chiến lược quan trọng của quốc gia này trong hai thập niên đầu thế kỷ XXI là “xây dựng toàn diện xã hội khá giả”, theo tiêu chí: kinh tế phát triển cao hơn, dân chủ kiện toàn hơn, khoa học giáo dục tiến bộ hơn, văn hóa phồn vinh hơn, xã hội hài hòa hơn, đời sống nhân dân sung túc hơn¹. Có thể nói, đây là một nội dung cơ bản trong lý thuyết phát triển của Đảng Tiểu Bình, được bổ sung, hoàn thiện qua các kỳ đại hội Đảng, với các tiêu chí và giải pháp ngày càng đầy đủ, đa chiều, toàn diện, thích ứng với yêu cầu phát triển của Trung Quốc trong từng giai đoạn.

I. QUAN ĐIỂM CỦA CÁC NHÀ LÃNH ĐẠO TRUNG QUỐC VỀ MỤC TIÊU XÂY DỰNG TOÀN DIỆN XÃ HỘI KHÁ GIÀ

“Xã hội khá giả” là khái niệm xuất hiện trong thư tịch cổ Trung Quốc, dùng để chỉ mức sống tương đối sung túc trong điều kiện kinh tế tự nhiên thời bấy giờ.

Đó là trình độ sống cao hơn mức ấm no, nhưng lại thấp hơn mức giàu có². Các nhà lãnh đạo Trung Quốc, kể từ thế hệ Đảng Tiểu Bình đã mượn khái niệm này để định vị mục tiêu phát triển đất nước, với nội dung ngày càng hoàn thiện.

1. Về tiêu chí xây dựng xã hội khá giả

Theo ông Đặng Tiểu Bình, Trung Quốc tiến hành hiện đại hóa theo “kiểu Trung Quốc”, với mục tiêu phấn đấu là “nhà nhà khá giả”³. Ý tưởng đó đã được cụ thể hóa trong văn kiện Đại hội XIII Đảng Cộng sản Trung Quốc (1987), bằng chiến lược phát triển “ba bước đi”. *Bước 1*: Đến năm 1990, tổng sản phẩm quốc dân (GDP) tăng gấp đôi so với năm 1980, giải quyết căn bản vấn đề no ấm cho nhân dân. *Bước 2*: Từ năm 1991 đến năm 2000, tổng giá trị sản phẩm quốc dân lại tăng gấp đôi, đưa đời sống nhân dân lên mức “*khá giả*”, biến Trung Quốc nghèo nàn thành Trung Quốc khá giả. *Bước 3*: Từ năm 2001 đến năm 2050, đưa tổng giá trị sản phẩm quốc dân bình quân

đầu người lên mức các nước phát triển trung bình, đời sống nhân dân tương đối giàu có, cơ bản hoàn thành hiện đại hóa. Tiêu chuẩn xã hội khá giả được khái quát thêm một bước trong bản “Kiến nghị của Trung ương Đảng về quy hoạch 10 năm phát triển kinh tế - xã hội và kế hoạch 5 năm lần thứ 8”. Đó là: “Trình độ xã hội khá giả có nghĩa là trên cơ sở đảm bảo ấm no, sẽ nâng chất lượng cuộc sống nhân dân lên mức ăn ngon mặc đẹp. Tiêu chuẩn đó phải đáp ứng yêu cầu cải thiện cả về vật chất lẫn tinh thần; vừa nâng cao mức tiêu dùng của người dân, vừa cải thiện phúc lợi xã hội và điều kiện làm việc”⁴.

Như vậy là, từ ý tưởng của Đặng Tiểu Bình, các nhà hoạch định chính sách Trung Quốc đã chính thức khẳng định các tiêu chí cơ bản về xã hội khá giả, trong đó quan trọng nhất là nâng cao đời sống người dân, với mức thu nhập bình quân đầu người từ 800-1000 USD, giải quyết ổn thỏa vấn đề no ấm cho đông đảo cư dân trên phạm vi toàn quốc. Có thể nói, tiêu chuẩn “xã hội khá giả” do Đặng Tiểu Bình đề xướng là tiền đề hết sức then chốt để các thế hệ lãnh đạo Trung Quốc tiếp tục bổ sung và hoàn thiện mục tiêu xây dựng toàn diện xã hội khá giả, dự định hoàn thành sau hai thập niên đầu thế kỷ XXI.

2. Quan điểm toàn diện trong xây dựng xã hội khá giả

Sau hơn 20 năm cải cách, tổng giá trị sản phẩm quốc dân Trung Quốc đã đạt

1.072 tỷ USD vào năm 2000; bình quân đầu người đạt trên 800 USD, hoàn thành vượt mức kế hoạch 5 năm lần thứ 9. Do vậy, Đại hội XVI Đảng Cộng sản Trung Quốc khẳng định, đời sống nhân dân về tổng thể đã đạt mức khá giả⁵. Tuy nhiên, tại Đại hội XVI, các nhà lãnh đạo Trung Quốc cũng xác định rõ: “Mức sống khá giả đạt được còn rất thấp, thiếu toàn diện, phát triển rất không cân đối...”⁶. Vì thế, Trung Quốc xác định, trong 20 năm đầu thế kỷ XXI phải củng cố và nâng cao trình độ xã hội khá giả đã đạt được, với các tiêu chí toàn diện hơn: Tổng sản phẩm quốc dân 10 năm đầu thế kỷ (đến năm 2010) tăng gấp 2 lần so với năm 2000 và tiếp tục tăng gấp 2 lần vào năm 2020; thể chế kinh tế thị trường XHCN tương đối hoàn thiện; hệ thống an sinh xã hội tương đối kiện toàn; nền dân chủ và pháp chế XHCN hoàn bị hơn; tố chất văn hóa khoa học và sức khỏe toàn dân tộc được nâng cao; năng lực phát triển bền vững không ngừng được tăng cường, đưa toàn xã hội bước lên con đường văn minh: sản xuất phát triển, đời sống giàu có, môi trường trong lành⁷.

Như vậy là, so với ý tưởng ban đầu của Đặng Tiểu Bình thì mục tiêu xây dựng xã hội khá giả được thế hệ Giang Trạch Dân đề xuất đã có bước phát triển toàn diện hơn: chú trọng đến cả tiêu chí kinh tế lẫn chính trị, văn hóa giáo dục và môi trường sinh thái. Tuy nhiên, giữa thập niên đầu của thế kỷ, các vấn đề xã hội bức xúc ngày càng nảy sinh, nổi cộm, thậm chí tiềm ẩn nguy cơ đe dọa thành

quả cải cách kinh tế của Trung Quốc. Thực trạng đó buộc các nhà lãnh đạo Trung Quốc không thể không nhìn nhận lại mục tiêu “toàn diện” của xã hội khá giả. Báo cáo chính trị Đại hội XVII Đảng Cộng sản Trung Quốc(10-2007) đã nêu 5 tiêu chí “đảm bảo chắc chắn việc thực hiện mục tiêu xây dựng toàn diện xã hội khá giả vào năm 2020”⁸. Đó là: Nỗ lực thực hiện kinh tế phát triển vừa tốt vừa nhanh; mở rộng dân chủ XHCN, đảm bảo tốt hơn quyền và lợi ích của nhân dân; tăng cường xây dựng văn hóa, nâng cao rõ rệt tố chất văn minh toàn dân tộc; thúc đẩy nhanh sự nghiệp phát triển xã hội, cải thiện toàn diện đời sống nhân dân; xây dựng văn minh sinh thái, tăng trưởng tiêu dùng theo hướng tiết kiệm năng lượng, tài nguyên thiên nhiên và bảo vệ môi trường sinh thái. Sau khái niệm “văn minh vật chất” và “văn minh tinh thần” được nhấn mạnh từ Đại hội XII đến Đại hội XV, “văn minh chính trị” được nêu trong Đại hội XVI, khái niệm “văn minh sinh thái” chính thức được đưa vào văn kiện Đại hội XVII. Tiến thêm một bước, Đại hội XVIII Đảng Cộng sản Trung Quốc đã đặt vấn đề sinh thái thành nội dung trọng tâm trong chiến lược phát triển đất nước đến năm 2020 và những năm tiếp sau. Kể từ đây, xã hội (theo nghĩa rộng) của Trung Quốc được xây dựng và phát triển theo mô hình “ngũ vị nhất thể”, bao gồm kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội và sinh thái.

Như vậy là, mục tiêu xây dựng xã hội khá giả được xác định tại Đại hội XVIII

đã mang tính toàn diện hơn so với Đại hội XVI và XVII, bao trùm toàn bộ các lĩnh vực xây dựng và phát triển đất nước của Trung Quốc.

3. Quan điểm hài hòa trong xây dựng toàn diện xã hội khá giả

Sau hơn 20 năm cải cách, mặc dù đạt được rất nhiều thành tựu rực rỡ về kinh tế, song Trung Quốc ngày càng lún sâu vào tình trạng phát triển thiếu hài hòa, bất bình đẳng giữa các vùng miền, giữa thành thị với nông thôn và giữa các tầng lớp cư dân. Tình hình đó đã tạo ra cục diện “một Trung Quốc bốn bầu trời”: Những khu vực như Thâm Quyển, Thượng Hải, Bắc Kinh đã có thể xếp ở trình độ các nước thu nhập cao (chiếm 2,2% toàn Trung Quốc); một số vùng ven biển như Quảng Đông, Chiết Giang, Tô Châu, Liêu Ninh đạt mức thu nhập trên trung bình (chiếm 21,8% toàn Trung Quốc); Hà Bắc, Đông Bắc, Hoa Nam và một số vùng thuộc khu vực miền Trung đạt mức thu nhập dưới trung bình (chiếm 26%) và khu vực miền Tây có thu nhập thấp (chiếm 50%). Trước thực trạng đó, các nhà hoạch định chính sách Trung Quốc đã nhằm vào mục tiêu phát triển cân bằng, hài hòa lợi ích, hướng tới công bằng và bình đẳng xã hội. Vì thế, mục tiêu xây dựng toàn diện xã hội khá giả giai đoạn 2002-2020 được xác định theo hướng: toàn dân cùng thụ hưởng cuộc sống giàu có. Đại hội XVI Đảng Cộng sản Trung Quốc nêu rõ: “Phải coi trọng và quan tâm nhiều hơn đến các vùng chậm phát triển và các ngành, các

nhóm người khó khăn, đặc biệt là phải đảm bảo mức sống tối thiểu cho dân nghèo, đồng thời giúp họ giải quyết vấn đề việc làm và cải thiện điều kiện sống, để họ cảm nhận được sự nồng ấm của xã hội XHCN⁹. Đây là bước tiến cao hơn trong lý thuyết phát triển của Trung Quốc, với hàm ý “lấy con người làm gốc” và “cùng giàu có”. “Quyết định về một số vấn đề quan trọng trong xây dựng xã hội hài hòa XHCN” được công bố tại Hội nghị Trung ương 6 Khóa XVI ĐCS Trung Quốc đã phản ánh rõ mục tiêu chuyển đổi mô hình phát triển xã hội của nước này. Đó là: xây dựng hài hòa cơ cấu thành thị với nông thôn, thu hẹp tới mức thấp nhất khoảng cách chênh lệch vùng; xây dựng hài hòa kết cấu khu vực cư dân, từng bước xóa bỏ tình trạng mất cân bằng nghiêm trọng về thu nhập giữa các nhóm cư dân; xây dựng hài hòa cơ cấu giai tầng, tạo lập xã hội cùng giàu có, giảm thiểu mâu thuẫn giữa các tầng lớp cư dân; xây dựng hài hòa cơ cấu việc làm, giải quyết tình trạng dư thừa lao động ở nông thôn và thất nghiệp ở thành phố; xây dựng hài hòa kết cấu nhân khẩu, với hệ thống an sinh xã hội đủ mạnh, thu nhập và tích lũy cá nhân cao, nhằm duy trì sức sống bền vững cho cộng đồng; xây dựng hài hòa giữa con người với tự nhiên...¹⁰. Mục tiêu cao nhất là cùng thoát nghèo, cùng phát triển. Rõ ràng là, mô hình phát triển xã hội mới của Trung Quốc có bước tiến cao hơn, tích cực hơn mô hình xã hội theo chủ nghĩa bình quân trước đây – thực chất là cào bằng lợi ích, làm nghèo xã hội.

Như vậy, xây dựng toàn diện xã hội khá giả là mục tiêu nhất quán trong công cuộc cải cách và phát triển của Trung Quốc, kể từ thập niên 1980, được bổ sung, hoàn thiện qua từng kỳ Đại hội Đảng. Từ mục tiêu xây dựng “xã hội khá giả tổng thể”, lấy tổng sản phẩm quốc dân và thu nhập bình quân đầu người làm tiêu chí chính đã được nâng cấp thành mục tiêu xây dựng “toàn diện xã hội khá giả”, trên mọi phương diện. Đây chính là quá trình vận động, biến đổi và hoàn thiện không ngừng về lý thuyết phát triển của các nhà lãnh đạo Đảng, Chính phủ Trung Quốc.

II. CÁC GIẢI PHÁP HOÀN THÀNH MỤC TIÊU XÂY DỰNG TOÀN DIỆN XÃ HỘI KHÁ GIẢ CỦA TRUNG QUỐC VÀO NĂM 2020

Trên cơ sở định hình các tiêu chí phát triển xã hội trọng yếu, Đại hội XVIII Đảng Cộng sản Trung Quốc (11-2012) khẳng định rõ sẽ *hoàn thành* công cuộc xây dựng toàn diện xã hội khá giả vào năm 2020. Các mục tiêu xây dựng toàn diện xã hội khá giả bao gồm: kinh tế phát triển cân bằng, hài hòa, bền vững, công nghiệp hóa cơ bản được thực hiện; chế độ dân chủ hoàn thiện và mở rộng hơn, nhà nước pháp trị cơ bản được tạo lập; sức mạnh mềm văn hóa được tăng cường, Trung Quốc trở thành cường quốc nhân tài, cơ sở xây dựng cường quốc văn hóa XHCN vững chắc hơn; mức sống người dân được nâng cao toàn diện, an sinh xã hội phủ kín toàn dân; xây dựng xã hội theo mô hình tiết kiệm tài

nguyên, môi trường sống được cải thiện rõ nét. Kết quả thực hiện những mục tiêu trên phụ thuộc rất nhiều vào các giải pháp được nêu tại Đại hội lần này.¹¹

1. Về kinh tế

Trung Quốc chủ trương đẩy nhanh quá trình chuyển đổi phương thức phát triển kinh tế, trọng tâm là giải quyết thỏa đáng mối quan hệ giữa nhà nước và thị trường. Giải pháp cụ thể là: Thực hiện cơ chế cạnh tranh bình đẳng giữa các thành phần kinh tế; nâng cao năng lực phục vụ phát triển kinh tế của các ngành khoa học kỹ thuật; điều chỉnh kết cấu tăng trưởng, từ đầu tư và xuất khẩu là chủ yếu sang tiêu dùng là chủ yếu, kết hợp với coi trọng đầu tư và xuất khẩu; giải quyết tốt vấn đề “tam nông”, đảm bảo an ninh lương thực quốc gia; hoàn thiện cơ chế kinh doanh cơ bản ở nông thôn, đảm bảo quyền lợi về đất đai, kinh doanh sản xuất của nông dân, cải cách chế độ trưng dụng đất nông nghiệp; chú trọng phát triển cân đối vùng miền, đẩy nhanh tiến trình nhất thể hóa thành thị với nông thôn; tăng cường sức cạnh tranh quốc tế và năng lực ứng phó khủng hoảng toàn cầu, tích cực và chủ động hội nhập, hoàn thiện hệ thống kinh tế mở theo phương châm cùng thắng, cân bằng đa dạng, an toàn và hiệu quả cao.

2. Về chính trị

Trung Quốc cho rằng, cần đẩy nhanh hơn nữa quá trình cải cách và hoàn thiện thể chế chính trị bằng giải pháp cơ

bản sau đây: Tăng cường giám sát công tác Chính phủ và “lưỡng hội” (Quốc hội và Hội nghị hiệp thương chính trị); nâng cao tỷ lệ đại biểu Quốc hội là công nhân, nông dân, trí thức, giảm tỷ lệ đại biểu là cán bộ lãnh đạo Đảng và nhà nước; kiện toàn chế độ hiệp thương dân chủ XHCN theo phương châm rộng rãi, nhiều tầng, chế độ hóa, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản, đưa hiệp thương chính trị vào trình tự quyết sách; hoàn thiện chế độ dân chủ cơ sở, tăng cường tính tự chủ của nhân dân, đảm bảo quyền tham gia quản lý và kiểm tra giám sát của người dân; hoàn thiện hệ thống luật pháp XHCN, đảm bảo công bằng pháp luật, đi sâu cải cách tư pháp. Thực hiện quy định Đảng hoạt động trong khuôn khổ Hiến pháp, xóa bỏ tình trạng lời nói thay luật pháp, quyền lực bề cong luật pháp, quan hệ cá nhân điều khiển luật pháp; đi sâu cải cách hành chính, đơn giản hóa thủ tục hành chính, thực hiện dịch vụ hành chính công bằng, minh bạch, chính trực. Chuyển đổi và nâng cao chức năng chính phủ, giảm biên chế, tăng hiệu suất hành chính; kiện toàn hệ thống sử dụng và khống chế quyền lực, quản lý quyền lực và công việc, con người bằng chế độ, đảm bảo quyền được biết, được tham gia, được bàn thảo, được kiểm tra giám sát của dân.

3. Về văn hóa

Trung Quốc nhấn mạnh các giải pháp phát triển văn hóa vì mục tiêu xây dựng thành công xã hội khá giả toàn diện dưới

đây: Tăng cường xây dựng hệ thống giá trị hạt nhân XHCN, nâng cao tinh thần dân tộc và tinh thần thời đại, chủ nghĩa yêu nước, chủ nghĩa tập thể, tăng cường sức mạnh tinh thần của nhân dân; nâng cao toàn diện tố chất đạo đức của nhân dân, tăng cường giáo dục pháp luật, đạo đức, niềm tin, phẩm chất XHCN cho người dân; nâng cao chất lượng các sản phẩm văn hóa, mở rộng dịch vụ văn hóa, nhất là với các vùng nông thôn; xây dựng hệ thống kế thừa và phát huy văn hóa truyền thống, tăng cường xây dựng, cải tiến và quản lý nội dung mạng; tăng cường sức cạnh tranh văn hóa, phát triển và nâng cao quy mô ngành công nghiệp văn hóa, mở rộng hoạt động hưởng ngoại của các ngành văn hóa, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại.

4. Về xã hội

Để góp phần hoàn thành mục tiêu xây dựng toàn diện xã hội khá giả, Trung Quốc đặc biệt nhấn mạnh nội dung tăng cường xây dựng xã hội trên phương diện cải thiện dân sinh và đổi mới quản trị xã hội. Nhiệm vụ đó được cụ thể hóa bằng các giải pháp quan trọng như: Đi sâu cải cách, nâng cao chất lượng giáo dục, trọng điểm phát triển giáo dục là nông thôn, vùng ven biển, vùng nghèo, vùng dân tộc; tạo việc làm chất lượng cao hơn, từ nhiều kênh, nhiều hình thức, chú ý đặc biệt đến các đối tượng là sinh viên tốt nghiệp, người nghèo, quân nhân xuất ngũ, lao động chuyển dịch từ nông thôn; đi sâu cải cách chế độ phân phối thu

nhập, chú trọng công bằng trong cả hai khâu phân phối lần đầu và tái phân phối thu nhập; kiện toàn hệ thống an sinh xã hội thống nhất thành thị với nông thôn, theo phương châm công bằng, cùng thụ hưởng; tăng cường và đổi mới thể chế quản lý xã hội. Nhiệm vụ quan trọng là cải cách đổi mới chức năng dịch vụ công của nhà nước, tăng cường dịch vụ trong các khu dân cư, phát huy cao độ vai trò quản lý của các tổ chức xã hội và cư dân một cách có tổ chức và lành mạnh.

5. Về sinh thái

Bảo vệ và duy trì môi trường sống trong lành là một tiêu chí quan trọng trong nhiệm vụ xây dựng toàn diện xã hội khá giả. Bởi thế, từ Đại hội XVI đến Đại hội XVIII, Trung Quốc đã đặc biệt chú trọng các giải pháp dưới đây: Khống chế và điều tiết hợp lý cường độ khai thác đất đai, nhằm phân bố hợp lý, hiệu quả nguồn đất phục vụ sản xuất, kinh doanh, sinh sống của cư dân. Nâng cao năng lực khai thác tài nguyên biển, bảo vệ sinh thái biển, xây dựng cường quốc biển; tiết kiệm tài nguyên một cách toàn diện, giảm tối đa mức tiêu hao tài nguyên nước, đất đai, đẩy mạnh cuộc cách mạng sản xuất năng lượng, phát triển các ngành tái sinh năng lượng, đảm bảo an ninh năng lượng quốc gia; đẩy mạnh xây dựng các công trình bảo vệ môi trường, giảm thiểu tình trạng sa mạc hóa, sạt lở núi, mở rộng diện tích trồng rừng, diện tích hồ ao sông ngòi, bảo vệ động vật hoang dã. Tăng cường xây dựng hệ thống thủy lợi, hệ thống

phòng chống thiên tai lũ lụt, hạn hán; quy các vấn đề tiêu hao tài nguyên, phá hoại môi trường, hiệu ích sinh thái vào hệ thống đánh giá phát triển kinh tế - xã hội, xây dựng cơ chế khảo sát đo lường, thưởng phạt mức độ ảnh hưởng sinh thái.

Có thể nói, từ nay đến năm 2020, Trung Quốc sẽ tập trung mọi nguồn lực có thể để thực thi các giải pháp quan trọng nêu trên, bởi đó chính là những “cây cầu” không thể thiếu để Trung Quốc vươn tới mục tiêu xây dựng xã hội khá giả, trên mọi phương diện: kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội, môi sinh,...

III. ĐÁNH GIÁ QUÁ TRÌNH THỰC HIỆN MỤC TIÊU XÂY DỰNG TOÀN DIỆN XÃ HỘI KHÁ GIẢ CỦA TRUNG QUỐC

Trung Quốc đã trải qua chặng đường hơn 10 năm thực hiện mục tiêu xây dựng toàn diện xã hội khá giả với nhiều thành

tựu đáng khảng định, đồng thời đang phải đối mặt với không ít thách thức gay gắt trong giai đoạn tới đây. Đánh giá toàn diện những yếu tố này là rất cần thiết để dự báo chuẩn xác hơn khả năng hoàn thành mục tiêu xây dựng toàn diện xã hội khá giả của Trung Quốc.

1. Một số thành tựu quan trọng

Báo cáo điều tra về xây dựng toàn diện xã hội khá giả của Trung Quốc năm 2011 đã khái quát một số kết quả đã đạt được như sau: Tỷ lệ thực hiện mục tiêu xây dựng xã hội khá giả năm 2010 trên toàn quốc đạt 80,1%, cao hơn 20,5% so với năm 2000, trong đó từ 2001-2005, mỗi năm tăng 1,51%; từ 2006-2010, mỗi năm tăng 2,59%. Tỷ lệ thực hiện tại 4 khu vực miền Đông, miền Trung, miền Tây và Đông Bắc lần lượt là 88%, 77,7%, 71,4% và 82,3%, mức tăng đều rõ nét so với năm 2000, mặc dù vẫn tồn tại sự chênh lệch tương đối lớn giữa các vùng¹².

TỶ LỆ THỰC HIỆN XÃ HỘI KHÁ GIẢ TOÀN DIỆN TRÊN 6 PHƯƠNG DIỆN (2000-2010)

Đơn vị: %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
XDTDXHKG	59,6	60,7	61,8	63,0	64,8	67,2	69,9	72,8	74,7	77,5	80,1
Phát triển KT	50,3	52,2	54,4	56,3	58,2	60,6	63,4	66,6	69,1	73,1	76,1
XH hài hòa	57,5	59,6	57,1	56,3	59,9	62,8	67,6	72,1	76,0	77,7	82,5
Chất lượng sống	58,3	60,7	62,9	65,5	67,7	71,5	75,0	78,4	80,0	83,7	86,4
Pháp chế DC	84,8	82,6	82,5	82,4	83,7	85,6	88,4	89,9	91,1	93,1	93,6
Văn hóa GD	58,3	59,1	60,9	61,8	62,2	63,0	64,1	65,3	64,6	66,1	68,0
T.nguyên MT	65,4	64,6	66,3	67,2	67,7	69,5	70,6	72,6	75,2	76,8	78,2

Nguồn: Cục Thống kê Nhà nước, http://www.stats.gov.cn/tjfx/fxbg/t20111219_402773172.htm

Sau hai kế hoạch 5 năm (2001-2005 và 2006-2010), cũng là chặng đường 10 năm thực hiện mục tiêu xây dựng toàn diện xã hội khá giả, Trung Quốc đã đạt được rất nhiều thành tựu to lớn trên tất cả các phương diện, đặc biệt là kinh tế. Năm 2000, Trung Quốc vượt Ý, trở thành nền kinh tế lớn thứ 6 thế giới; năm 2005 vượt Pháp, vươn lên vị trí thứ 5; năm 2006 vượt Anh và năm 2007 vượt Đức, trở thành nền kinh tế đứng thứ 3 thế giới¹³. GDP năm 2010 của Trung Quốc đạt con số 3.980 USD, tăng hơn 2 lần so với năm 2000. Năm 2010, Trung Quốc vượt qua Nhật Bản, trở thành nền kinh tế lớn thứ hai thế giới, với tổng lượng GDP đạt 5.878 tỷ 600 triệu USD, tăng trưởng 10,3% (Nhật Bản đạt 5.474 tỷ 200 triệu USD)¹⁴. Theo nhận định của các nhà lãnh đạo Trung Quốc, nước này đã bước lên nấc thang phát triển mới về thực lực kinh tế, khoa học kỹ thuật, mức sống cư dân, an sinh xã hội, sức mạnh tổng hợp quốc gia, trình độ cạnh tranh quốc tế.

Với phương châm “dân sinh là trọng điểm”, nhiều năm qua, Trung Quốc đã làm khá tốt công tác cải cách và từng bước hoàn thiện hệ thống an sinh xã hội, nhằm thực hiện công bằng, bình đẳng hơn lợi ích của người dân, nhất là cư dân nghèo. Cho đến thời điểm này, Trung Quốc đã cơ bản phủ kín chế độ đảm bảo mức sống tối thiểu toàn dân và đang nỗ lực khắc phục những vấn đề tồn đọng trong các chế độ an sinh xã hội, đặc biệt

là khâu bảo hiểm dưỡng lão và bảo hiểm y tế nông thôn. Điều đáng nói là, số người tham gia bảo hiểm y tế ở Trung Quốc ngày càng tăng, bao gồm đầy đủ các thành phần trong xã hội: Công chức nhà nước, nhân viên trong các doanh nghiệp tư nhân, lao động nông nghiệp, nông dân làm thuê ở thành phố, người thất nghiệp, người không có khả năng lao động,... Đây là yếu tố tạo cơ sở cho Trung Quốc vươn tới tiêu chí: người có bệnh đều được khám chữa bệnh, nhằm nâng cao sức khỏe toàn dân.

Song song với quá trình cải cách và hoàn thiện hệ thống an sinh xã hội là những thành tựu quan trọng của Trung Quốc trong công tác xóa đói giảm nghèo, nhất là với các vùng nông thôn nghèo trọng điểm. Nhờ làm tốt công tác xoá đói giảm nghèo nên số người nghèo ở nông thôn Trung Quốc đã giảm từ 94,22 triệu vào năm 2000 xuống còn 26,88 triệu vào năm 2010. Thu nhập thuần của nông dân thuộc 592 huyện nghèo trọng điểm tăng từ 1.277 NDT (năm 2001) lên 3.273 NDT (năm 2010)¹⁵. Nhiều năm nay, Trung Quốc đã đi những bước khá đồng bộ và toàn diện trên lộ trình xoá đói giảm nghèo, theo phương châm “tự tạo máu”. Nó là sự kết hợp chặt chẽ giữa xây dựng hệ thống hạ tầng, đào tạo nguồn nhân lực, tạo việc làm ổn định với hoàn thiện hệ thống an sinh. Vì thế, người dân tại các khu vực nghèo đa phần được tạo dựng một cơ sở tương đối căn bản để thoát nghèo bền vững.

Một thành tựu nổi bật trong lĩnh vực cải cách hệ thống chính trị là Trung Quốc đã chuyển đổi chức năng chính phủ và nâng cao hiệu quả bộ máy công quyền, góp phần quan trọng thực hiện mục tiêu xây dựng nhà nước pháp trị XHCN. Hơn 10 năm qua, Trung Quốc đã phát huy cao độ vai trò điều hành, quản trị xã hội của nhà nước, khắc phục đáng kể tình trạng “việt vị” hoặc không thực hiện đúng, đầy đủ vai trò, chức năng quản lý xã hội của nhà nước. Vai trò dịch vụ xã hội của nhà nước Trung Quốc thể hiện rõ trong một số lĩnh vực quan trọng như: 1/ *tăng cường dịch vụ việc làm bằng cách cấp các gói hỗ trợ doanh nghiệp mở rộng sản xuất kinh doanh có lợi cho quốc kế dân sinh; xây dựng và hoàn thiện hệ thống giới thiệu việc làm; tăng cường đào tạo kỹ thuật, nâng cao tay nghề cho người lao động, nhất là lao động phổ thông;* 2/ *Đẩy mạnh dịch vụ y tế cộng đồng bằng các biện pháp: cải cách và hoàn thiện hệ thống bảo hiểm y tế toàn dân; giảm cách biệt giữa thành thị với nông thôn, giữa các giai tầng xã hội về quyền lợi y tế; nhà nước đóng vai trò chủ thể trong các nguồn hỗ trợ y tế, nhất là phí bảo hiểm y tế nông thôn, khắc phục tình trạng nhà nước đứng ngoài cuộc, khoán trắng phí y tế cho người dân nông thôn và ngân sách địa phương; cung ứng kịp thời các dịch vụ y tế cộng đồng trong tình huống bất thường như thiên tai, dịch bệnh; quản lý chặt chẽ chất lượng và giá cả các loại thuốc chữa bệnh, xử lý*

nghiêm những biểu hiện và hoạt động tiêu cực trong lĩnh vực y tế...

2. Một số vấn đề tồn đọng

Mặc dù đạt được nhiều thành tựu đáng khâm định, song Trung Quốc đã và sẽ tiếp tục phải đối mặt với không ít khó khăn, thậm chí là các vấn đề gai góc trên con đường thực hiện mục tiêu xây dựng toàn diện xã hội khá giả. Điều đó thể hiện trong một số lĩnh vực chủ yếu sau đây:

Chênh lệch giàu nghèo giữa các vùng miền, giữa thành thị với nông thôn và giữa các tầng lớp cư dân vẫn là vấn đề khó hoá giải trong thời gian dài tới đây. Vì rằng: những người có điều kiện tận dụng cơ hội nâng cao thu nhập trong cơ chế thị trường ngay từ những ngày đầu chuyển đổi mô hình phát triển ở Trung Quốc ngày càng bỏ xa những người ít ưu thế hơn; các biện pháp cân bằng lợi ích của Trung Quốc chưa phát huy đầy đủ hiệu quả đối với mọi giai tầng trong xã hội; kết cấu xã hội Trung Quốc chưa đạt tới mô hình lý tưởng, bởi giai tầng trung lưu còn quá nhỏ bé (23% tổng cư dân thành phố). Đây là tỷ lệ “đáng buồn” vì nó chưa bao gồm số dân rất lớn tại các vùng nông thôn¹⁶; tham nhũng đang ngày càng trở nên nghiêm trọng, là yếu tố gây khó khăn gấp bội cho Trung Quốc trong quá trình thực hiện mục tiêu cân bằng lợi ích. Bất bình đẳng xã hội còn biểu hiện khá rõ trước sự phân cực trong lĩnh vực an sinh xã hội, nhất là giữa thành thị với nông thôn. Chỉ tính riêng

khu vực thành phố, đãi ngộ an sinh đối với công chức cơ quan và xí nghiệp nhà nước cao hơn công nhân xí nghiệp tư nhân, càng cao hơn so với các nhóm cư dân thông thường khác. Tình trạng này phản ánh khá rõ trong chế độ dưỡng lão: người làm việc trong khối cơ quan nhà nước nhận mức lương hưu tháng là 2.000-3.000 NDT, trong khi người lao động ngoài khối chỉ nhận mức hơn 1.000 NDT, người trên 60 tuổi ở nông thôn chỉ nhận được 200 NDT¹⁷. Trung Quốc sẽ rất khó thực hiện mục tiêu đặt ra trong kế hoạch 5 năm lần thứ XII là phủ kín toàn bộ chế độ bảo hiểm dưỡng lão nông thôn; phủ kín chế độ cứu trợ xã hội ở cả thành thị lẫn nông thôn. Vì rằng, còn quá nhiều khoảng trống trong lĩnh vực bảo hiểm dưỡng lão nông thôn, do tàn tích chưa thể khắc phục hoàn toàn từ chế độ nhị nguyên; các khu vực nông thôn nghèo, kém phát triển chưa thể đủ kinh phí để làm tốt công tác cứu trợ đối với các hộ nghèo “kinh niên”.

Trung Quốc hiện vẫn đang phải đối mặt với nhiều yếu kém trong khâu giám sát quyền lực. Nguyên nhân căn bản nằm trong tầng sâu của thể chế và cơ chế giám sát. Quyền lực vẫn tập trung cao độ trong Đảng, chi phối hầu hết hoạt động của Nhà nước và các tổ chức chính trị - xã hội. Theo đó, quyền giám sát cũng chịu sức ràng buộc và chi phối quá lớn từ các cấp Đảng. Tính độc lập và mức độ dân chủ trong công tác giám sát còn nhiều hạn chế. Cơ chế kiểm tra giám sát

“song trùng” - chịu sự chi phối của cả tổ chức Đảng lẫn tổ chức chính quyền vẫn là vấn đề không dễ tháo gỡ trong một hai thập kỷ tới. Trung Quốc vẫn sẽ nỗ lực điều chỉnh mối quan hệ giữa Đảng với chính quyền và các tổ chức chính trị nhằm phát huy tốt nhất chức năng và vai trò của hệ thống giám sát quyền lực, nâng cao hiệu quả quản lý xã hội. Tuy nhiên, tháo gỡ triệt để vấn đề này nhằm kiện toàn thể chế chính trị, nâng cao dân chủ như tiêu chí đã định trong việc hoàn thành mục tiêu xây dựng toàn diện xã hội khá giả đến năm 2020 là hết sức khó khăn.

Tóm lại

Xây dựng toàn diện xã hội khá giả là nội dung quan trọng trong lý thuyết phát triển, cũng là mục tiêu xuyên suốt quá trình cải cách và hiện đại hóa đất nước của Trung Quốc. Đó cũng là hướng đi của Trung Quốc trên con đường thực hiện “giác mộng Trung Hoa”: đất nước giàu mạnh, dân tộc chấn hưng, nhân dân hạnh phúc. Trong khoảng thời gian “nước rút” ngắn ngủi từ nay đến năm 2020, công cuộc xây dựng toàn diện xã hội khá giả của Trung Quốc được tiến hành trong thế đan xen giữa thuận lợi với khó khăn. Trong đó nhiều thành tựu trở thành nền tảng vững chắc và không ít vấn đề tồn đọng trở thành lực cản đối với mục tiêu trên. Điều đó đòi hỏi Trung Quốc phải hết sức gắng gỏi, tháo gỡ, khống chế các vấn đề tồn đọng và nhân

rộng thành tựu mới có thể đảm bảo cho việc hoàn thành mục tiêu xây dựng toàn diện xã hội khá giả, theo những tiêu chí đã định.

CHÚ THÍCH:

1. Giang Trạch Dân: *Xây dựng toàn diện xã hội khá giả, mở ra cục diện mới trong sự nghiệp xây dựng CNXH đặc sắc Trung Quốc* (Báo cáo Chính trị Đại hội XVI ĐCS Trung Quốc), news.xinhuanet.com/newscenter/2002-11/17/content_632260.htm
2. Tài liệu học tập bài phát biểu quan trọng của Giang Trạch Dân (31-5), Nxb Trường Đảng Trung ương, 2002, tr.76-77
3. Tuyển tập Đặng Tiểu Bình (1994), tập 2, Nxb Nhân dân, tr.237
4. Tuyển tập văn kiện quan trọng từ Đại hội XIII đến nay (1986), Nxb Nhân dân, tr.1401
5. Văn kiện Đại hội XVI Đảng Cộng sản Trung Quốc, Nxb Nhân dân, 2002, tr.17,18
6. Văn kiện Đại hội XVI Đảng Cộng sản Trung Quốc, Nxb Nhân dân, 2002, tr.17,18
7. Giang Trạch Dân (2002): *Xây dựng toàn diện xã hội khá giả, mở ra cục diện mới trong công cuộc xây dựng CNXH đặc sắc Trung Quốc* (Báo cáo Chính trị Đại hội XVI

ĐCS Trung Quốc), Nhân dân nhật báo, 9-11-2002

8. Báo cáo của Hồ Cẩm Đào tại Đại hội XVII ĐCS Trung Quốc, news.xinhuanet.com/newscenter/2007-10/24/content_6938568_3.htm

9. www.cnr.cn/home/tbtj/200211260197.html

10. Xem Lý Bi Lm (2006): *Môi bi ging và x héi hi ho*, Nxb Vn hiõn Khoa hc x héi (Trung Quèc), tr. 30-35

11. Hồ Cẩm Đào (2012): *Kiên định con đường tiến lên CNXH đặc sắc Trung Quốc, phấn đấu hoàn thành mục tiêu xây dựng toàn diện xã hội khá giả* (Báo cáo Chính trị Đại hội XVIII Đảng Cộng sản Trung Quốc), Nhân dân nhật báo 8-11-2012

12. Phan Tấn (2011): *Sách xanh về xã hội khá giả: Báo cáo điều tra về xây dựng toàn diện xã hội khá giả của Trung Quốc*, Nxb Văn hiến Khoa học xã hội, tr.21

13. Nguyễn Kim Bảo chủ biên (2013): *Sự trở dậy về kinh tế của Trung Quốc và những vấn đề đặt ra cho Việt Nam*, Nxb Từ điển bách khoa, tr.23

14. Quảng Châu Nhật báo, ngày 15-2-2011

15. Theo mạng Kinh tế Trung Quốc – “Kinh tế thời báo”, 20-6-2011

16. Trịnh Vĩnh Niên: *Bảo vệ xã hội*, Tập đoàn liên hiệp xuất bản Chiết Giang, NXB Nhân dân Chiết Giang, 2012 (in lần thứ 4), tr. 97

17. Hồ Thư Lập, Vương Luyện chủ biên (2013): *Những vấn đề then chốt của Trung Quốc năm 2013*, Nxb Tuyến Trang, tr.101

www.vnics.org.vn